

#ChildrenNeedAnswers

Συστάσεις από τη Στρογγυλή Τράπεζα

«Παιδική Προστασία & Ευρωπαϊκές Χρηματοδοτήσεις για μετακινούμενους πληθυσμούς στην Ελλάδα: Απολογισμός και προοπτικές για το μέλλον»

Αθήνα, 16 Μαΐου 2019, Γραφείο Αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Στις 16 Μαΐου 2019, με αφορμή τη διοργάνωση Στρογγυλής Τράπεζας με θέμα «Παιδική Προστασία & Ευρωπαϊκές Χρηματοδοτήσεις για μετακινούμενους πληθυσμούς στην Ελλάδα: Απολογισμός και προοπτικές για το μέλλον», ειδικοί στον τομέα της παιδικής προστασίας, καθώς και ενδιαφερόμενοι φορείς¹ για ζητήματα μετανάστευσης συναντήθηκαν για να συζητήσουν για το σύστημα υποδοχής και τις προοπτικές ένταξης για παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες στην Ελλάδα υπό το πρίσμα της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης. Μεταξύ των συμμετεχόντων παρευρέθηκαν εκπρόσωποι ελληνικών αρχών και ευρωπαϊκών θεσμών, ευρωπαϊκοί και εθνικοί φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών και εκπρόσωποι διεθνών οργανισμών. Η συζήτηση επικεντρώθηκε στις σχετικές με την παιδική προστασία προκλήσεις που αντιμετώπισε η Ελλάδα αμέσως μετά την αποκαλούμενη «προσφυγική κρίση» του 2015, η οποία αποκάλυψε χρόνιες ανεπάρκειες των συστημάτων υποδοχής, ασύλου και παιδικής προστασίας της χώρας.

Εισαγωγή και σημαντικά σημεία της συζήτησης

Τα παιδιά σε μετανάστευση συγκαταλέγονται μεταξύ των πιο ευάλωτων πληθυσμών. Χρειάζονται ένα ασφαλές και σταθερό περιβάλλον, πρόσβαση στην εκπαίδευση² και σε υπηρεσίες σχεδιασμένες για παιδιά, τα οποία στην περίπτωση της Ελλάδας δεν είναι πάντα εύκολα προσβάσιμα. Από το σύνολο των 79,500³ προσφύγων και μεταναστών που εκτιμάται αυτή τη στιγμή πως παραμένει στην Ελλάδα μετά από τις αφίξεις του 2015, τα παιδιά αριθμούν

¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG HOME), Πρεσβεία της Φινλανδίας, Υπουργείο Εργασίας, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (Ελληνική Δημοκρατία), Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, UNICEF, Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ), Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη από τον Κύκλο Δικαιωμάτων του Παιδιού του Συνηγόρου του Πολίτη, ActionAid, Danish Refugee Council, Defence for Children International (DCI), Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, The Home Project, Human Rights360, International Rescue Committee (IRC), Μετάδραση, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Praksis, SolidarityNow, Terre des hommes Europe, Terre des hommes Hellas.

² Integrating refugee and migrant children into the educational system in Greece, ESPN Flash Report 2017/67, διαθέσιμο [εδώ](#).

³ UNHCR Fact Sheet, 1-31 May 2019, διαθέσιμο [εδώ](#).

#ChildrenNeedAnswers

σε 28,500⁴. Ανάμεσά τους, έχει καταγραφεί ένας αυξανόμενος αριθμός ασυνόδευτων και χωρισμένων παιδιών που υπολογίζεται στις 3,900⁵. Τα παιδιά αυτά εκτίθενται σε αυξημένο κίνδυνο βίας, κακοποίησης και εκμετάλλευσης και χρειάζονται κατάλληλες υπηρεσίες, **συμπεριλαμβανομένων των επαρκών διαδικασιών ταυτοποίησης, καταγραφής και διαπίστωσης της ανηλικότητάς τους, επιτροπείας και νομικής εκπροσώπησης, ποιοτικής στέγασης και φροντίδας τους.**

Από το 2015 η Ελλάδα έχει λάβει γενναιόδωρη χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁶ για την αποτελεσματική διαχείριση των μικτών μεταναστευτικών ροών. Ωστόσο, τέσσερα χρόνια μετά, οι ελλείψεις επιμένουν. Το ταξίδι των παιδιών προς την ασφάλεια εμποδίζεται ήδη κατά την άφιξή τους, καθώς πολλά από αυτά ενδέχεται να μην καταγραφούν ή να λάβουν ανεπαρκείς **υπηρεσίες πρώτης υποδοχής, ταυτοποίησης και καταγραφής**, παραμένοντας για παρατεταμένα χρονικά διαστήματα σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ). Ο τρόπος με τον οποίο παρέχονται οι υπηρεσίες και ακολουθούνται οι διαδικασίες, συχνά παραβιάζει το δικαίωμα των παιδιών σε κατάλληλη ταυτοποίηση και καταγραφή. Πιο συγκεκριμένα, τα βέλτιστα συμφέροντα των παιδιών δεν ικανοποιούνται επαρκώς κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας διαπίστωσης της ανηλικότητας, η παροχή πληροφοριών δε γίνεται με γνώμονα το πολιτισμικό υπόβαθρο και την ηλικία των παιδιών, ενώ το ίδιο συμβαίνει και με τη νομική εκπροσώπηση.

Ο διορισμός **επιτρόπου**, ενέργεια που θα έπρεπε να λαμβάνει χώρα κατά τις διαδικασίες πρώτης υποδοχής και ταυτοποίησης, δε γίνεται έγκαιρα. Μέχρι και σήμερα, η διαδικασία αυτή αναμένεται να λειτουργήσει από τον κρατικό μηχανισμό παιδικής προστασίας και το συγκεκριμένο κενό καλύπτεται από ΜΚΟ.⁷

Ανά περιπτώσεις, οι διαδικασίες διαπίστωσης της ανηλικότητας δεν ακολουθούν τις κατάλληλες κατευθυντήριες γραμμές⁸, με αποτέλεσμα πολλά παιδιά να υποβάλλονται σε ακατάλληλα μέτρα που τους προκαλούν περαιτέρω άγχος. Σε άλλες περιπτώσεις, τα παιδιά ταυτοποιούνται εσφαλμένα ως ενήλικες, και αναγκάζονται να ζήσουν με άγνωστους (ενήλικες)

⁴ Unicef Refugee and migrant children in Greece, Απρίλιος 2019, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁵ Επικαιροποιημένη Κατάσταση: Ασυνόδευτα Ανήλικα (Α.Α.) στην Ελλάδα - ΕΚΚΑ, Μάιος 2019, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁶ Managing Migration: EU Financial Support to Greece, Ιούλιος 2019, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁷ Μέσα στο 2018, ψηφίστηκε ο νόμος 4554, ο οποίος προβλέπει τα σχετικά με τη επιτροπεία των ασυνόδευτων και χωρισμένων παιδιών στην Ελλάδα, το ρόλο των επιτρόπων, το υπόβαθρό τους, την επιμόρφωσή τους, το διορισμό τους κ.λπ.

⁸ Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), Πρακτικός οδηγός για την εκτίμηση της ανηλικότητας, Δεύτερη Έκδοση, διαθέσιμο στα αγγλικά [εδώ](#).

#ChildrenNeedAnswers

σε ΚΥΤ, κάτω από ακατάλληλες συνθήκες, δίχως τις υπηρεσίες παιδικής προστασίας που έχουν ανάγκη.

Η παροχή στέγασης⁹ για ασυνόδευτα και χωρισμένα παιδιά παρουσιάζει, επίσης, προκλήσεις. **1,065¹⁰ παιδιά διαβιούν σε άτυπες/επισφαλείς συνθήκες στέγασης, όπως σε διαμερίσματα με άλλους, καταλήψεις, καθώς και σε καθεστώς αστεγίας, ενώ συχνά αλλάζουν τόπο διαμονής λόγω της σοβαρής έλλειψης ποιοτικών υπηρεσιών επιμέλειας, κατάλληλων για την ηλικία τους και σύμφωνων με τα βέλτιστα συμφέροντά τους.** Το 2016, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες ενός μεγάλου αριθμού ασυνόδευτων και χωρισμένων παιδιών στη χώρα, εφαρμόστηκαν λύσεις έκτακτης ανάγκης (όπως οι «ασφαλείς ζώνες» και αργότερα τα ξενοδοχεία για ασυνόδευτα και χωρισμένα παιδιά), οι οποίες στόχευαν στην παροχή προσωρινής -μέχρι τρεις μήνες- στέγασης, μέχρι το άνοιγμα μιας θέσης σε κάποιον από τους ξενώνες. Παρόλα αυτά, οι παραπάνω λύσεις έκτακτης ανάγκης έχουν «κανονικοποιηθεί» και μετατραπεί σε μακροπρόθεσμη λύση για εκατοντάδες παιδιά, με 300 από αυτά να μένουν σε «ασφαλείς ζώνες» και 600 σε ξενοδοχεία, μέχρι τις 31 Μαΐου¹¹. Επιπλέον, 123 παιδιά είναι σε καθεστώς «προστατευτικής φύλαξης», συνήθως, σε αστυνομικά κελιά, εν αναμονή της τοποθέτησής τους σε ξενώνες, η οποία, πολλές φορές, μπορεί να καθυστερήσει για εβδομάδες.

Η έλλειψη επαρκούς και κατάλληλης στέγασης για ασυνόδευτα και χωρισμένα παιδιά οφείλεται εν μέρει στις **αδυναμίες στην κατανομή της χρηματοδότησης**, συμπεριλαμβανομένων των παρατεταμένων καθυστερήσεων στη χρηματοδοτική ροή προς τις δομές φιλοξενίας που λειτουργούν από τις ΜΚΟ. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα την υψηλή κινητικότητα του προσωπικού και τη μείωση των θέσεων σε ξενώνες. **Επιπρόσθετα, στρώματα γραφειοκρατίας που οδηγούν σε καθυστερήσεις και σύγχυση καθηκόντων και ευθυνών** προκύπτουν εκ του γεγονότος ότι πολλά Υπουργεία, συμπεριλαμβανομένου του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, Μεταναστευτικής Πολιτικής, Υγείας και Εσωτερικών εμπλέκονται στη διαχείριση των αντίστοιχων κονδυλίων. Επιπλέον, στην Ελλάδα το 100% της χρηματοδότησης βρίσκεται αποκλειστικά υπό κρατική διαχείριση, ενώ σε άλλα κράτη-μέλη, οι τοπικές αρχές και η κοινωνία των πολιτών εμπλέκονται άμεσα, παρέχοντας πολύτιμη βοήθεια, γνώση και εξειδίκευση, και έχουν άμεση συμμετοχή στις δράσεις/ στα προγράμματα κ.λπ.

⁹ ECRE, Complaint, 30 November 2018, II.2.2, The Reception and Provision of Care to Migrant Children, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁰ Επικαιροποιημένη κατάσταση: Ασυνόδευτα Ανήλικα στην Ελλάδα, 15 Ιουνίου 2019, διαθέσιμη [εδώ](#).

¹¹ Όπ.π.

#ChildrenNeedAnswers

Επιπλέον, οι διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ενδέχεται να είναι περίπλοκες και ασαφείς οδηγώντας σε έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας, ειδικά σε ό,τι σχετίζεται με την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης¹². Προετοιμάζοντας το επερχόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο για την περίοδο 2021-2027, είναι συνεπώς απαραίτητο η πρόβλεψη για τα δύο βασικά χρηματοδοτικά εργαλεία για το άσυλο, τη μετανάστευση και την ένταξη, δηλαδή για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Plus (EKT+) και το Ταμείο για το Άσυλο, τη Μετανάστευση και την Ένταξη (TAME), να εγκαθιδρύει βελτιωμένες και διαφανείς διαδικασίες προς ενίσχυση της λογοδοσίας.

Η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση θα μπορούσε να γεφυρώσει χάσματα και να παράσχει αναγκαίες λύσεις στον τομέα της παιδικής προστασίας, υποστηρίζοντας την εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων, όπως το Σχήμα Υποστηριζόμενης Αυτόνομης Διαβίωσης¹³ για ασυνόδευτα και χωρισμένα παιδιά άνω των 16 ετών¹⁴. Επίσης, η αναδοχή, ένας άλλος τύπος ποιοτικής εναλλακτικής φροντίδας που υλοποιείται σε μικρή κλίμακα στην Ελλάδα μέχρι σήμερα, θα μπορούσε να εφαρμοστεί ευρύτερα, ακολουθώντας τις πρόσφατες νομοθετικές τροποποιήσεις¹⁵.

Η εμπειρία των φορέων παιδικής προστασίας στην Ελλάδα έχει δείξει ότι μια **περιεκτική, βιώσιμη και μακροπρόθεσμη στρατηγική που θα ενσωματωθεί στο εθνικό σύστημα παιδικής προστασίας είναι απαραίτητη**. Για να τεθεί σε ισχύ μια στρατηγική που **θα εξασφαλίζει τα δικαιώματα των παιδιών** ήδη από τη στιγμή της άφιξής τους, απαιτείται η μετάβαση από μια «μόνιμη» κατάσταση έκτακτης ανάγκης σε βιώσιμες, μακροπρόθεσμες προσεγγίσεις, προγράμματα και αντίστοιχη χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένης της ενισχυμένης εποπτείας και λογοδοσίας. Καταληκτικά, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο ρόλο της Κοινωνίας των Πολιτών στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή προγραμμάτων και στρατηγικών.

Στη βάση της συζήτησης, διαμορφώθηκαν οι συστάσεις που ακολουθούν:

Η Ελληνική Κυβέρνηση πρέπει:

- να προτεραιοποιήσει μια βιώσιμη, μακροπρόθεσμη στρατηγική στη βάση των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού και στην παροχή σταθερών λύσεων, ενισχύοντας παράλληλα την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού,

¹² Follow the Money II, σελ. 33, διαθέσιμη [εδώ](#).

¹³ Τα διαμερίσματα Υποστηριζόμενης Αυτόνομης Διαβίωσης αποτελούν μορφή μακροπρόθεσμης παροχής υπηρεσιών φροντίδας βασισμένης στην κοινότητα που συνίσταται στη φιλοξενία τεσσάρων ασυνόδευτων παιδιών, ηλικίας 16 ετών και άνω και τους παρέχει φροντίδα και προστασία.

¹⁴ Νόμος 4540/2018.

¹⁵ Νόμος 4538/2018.

#ChildrenNeedAnswers

- να προτεραιοποιήσει τη χαρτογράφηση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για την προστασία των παιδιών που μετακινούνται και να βελτιώσει τη διαχείρισή τους. Παράλληλα, θα πρέπει να αντισταθεί στην αξιοποίηση της χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης και στην υλοποίηση βραχυπρόθεσμων προγραμμάτων. Αντ' αυτής, θα πρέπει να εξασφαλίσει την έγκαιρη και ανεμπόδιστη χρηματοδότηση οργανώσεων και εργαζομένων, αυξάνοντας, παράλληλα, τις θέσεις στέγασης και βελτιώνοντας τις συνθήκες διαβίωσης, ώστε να εξασφαλιστεί η κοινωνική ενσωμάτωση και η ασφάλεια των παιδιών,
- να βελτιώσει την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, όπου είναι απαραίτητο, συμπεριλαμβανομένης της Κοινωνίας των Πολιτών,
- να προσφέρει ουσιαστική πρόσβαση στη νομική βοήθεια για όλα τα παιδιά και να αυξήσει τη δυναμικότητα της Εθνικής Μονάδας Δουβλίνου της Ελληνικής Υπηρεσίας Ασύλου για την ταχύτερη διεκπεραίωση των οικογενειακών επανενώσεων,
- να εφαρμόσει τη νέα νομοθεσία για την αναδοχή και την επιτροπεία το συντομότερο δυνατό. Για να λειτουργήσουν αυτές οι λύσεις, θα πρέπει να χαλαρώσουν τα ηλικιακά κριτήρια των αναδόχων γονέων,
- να επισπεύσει την εφαρμογή των σχημάτων εναλλακτικής στέγασης, όπως της Υποστηριζόμενης Αυτόνομης Διαβίωσης, και να σταματήσει σταδιακά η στέγαση σε εγγενώς προσωρινές και -συνεπώς- μη βιώσιμες εγκαταστάσεις, όπως τα ξενοδοχεία. Μέρη όπως οι «ασφαλείς ζώνες» θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και για περιορισμένο χρονικό διάστημα,
- να παρέχει υπηρεσίες για την προστασία και υποστήριξη των ασυνόδευτων παιδιών που ζουν στο δρόμο. Τα άστεγα ασυνόδευτα παιδιά θα πρέπει να βρίσκονται σε απόλυτη προτεραιότητα στο Μηχανισμό Παραπομπών του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης προσφέροντάς τους ασφαλές καταφύγιο,
- να τερματίσει την «προστατευτική φύλαξη» στα αστυνομικά κελιά και να εξασφαλίσει αποτελεσματική παιδική προστασία,
- να αναπτύξει τις ικανότητες και να ενισχύσει την εξειδίκευση των οργανώσεων και των επαγγελματιών που εμπλέκονται στην παιδική προστασία, με την παράλληλη αύξηση των δημοσίων υπαλλήλων που εμπλέκονται στο σύστημα υποδοχής και ασύλου,
- να επισπεύσει τις προσπάθειες απομάκρυνσης όλων των παιδιών και των οικογενειών τους από υπερπληθείς εγκαταστάσεις σε κατάλληλη και ασφαλή στέγαση,
- να ενισχύσει την ένταξη των παιδιών στο εκπαιδευτικό σύστημα, και συγκεκριμένα των παιδιών άνω των 15. Να θεσπίσει συγκεκριμένες ρυθμίσεις για την εισαγωγή τους στα τακτικά σχολικά τμήματα, όπως και θεσμικό πλαίσιο σύνδεσης των δραστηριοτήτων τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης.

#ChildrenNeedAnswers

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει την Ελλάδα στην εφαρμογή όλων των ως άνω συστάσεων και επιπρόσθετα:

- να διαμορφώσει βελτιωμένες και περισσότερο διαφανείς διαδικασίες χρηματοδότησης, ώστε τα κράτη-μέλη να μπορούν να κατανέμουν τη χρηματοδότηση σε τοπικούς φορείς υλοποίησης και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και για όλες τις καθορισμένες προτεραιότητες,
- να βελτιώσει τους μηχανισμούς εποπτείας και λογοδοσίας για την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση του ασύλου, της μετανάστευσης και της ένταξης,
- να ωθήσει τα κράτη-μέλη να εφαρμόσουν ταχύτερες και πιο ευέλικτες διαδικασίες οικογενειακής επανένωσης σε συμφωνία με τις σχετικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες και τον Κανονισμό του Δουβλίνου, έχοντας ως τα βέλτιστα συμφέροντα των παιδιών ως κατευθυντήρια αρχή σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Τα κράτη-μέλη της ΕΕ πρέπει:

- να εξετάζουν τα αιτήματα οικογενειακής επανένωσης έχοντας τα βέλτιστα συμφέροντα των παιδιών ως κατευθυντήρια αρχή,
- να προχωρήσουν στη σύναψη διμερών συμφωνιών με άλλα κράτη- μέλη ακολουθώντας το παράδειγμα της τροποποίησης του Λόρδου Dubs στο Ηνωμένο Βασίλειο για να αυξήσει τις θέσεις μετεγκατάστασης για παιδιά πρόσφυγες.

Το Συνέδριο «Παιδική Προστασία & Ευρωπαϊκές Χρηματοδοτήσεις για μετακινούμενους πληθυσμούς στην Ελλάδα: Απολογισμός και προοπτικές για το μέλλον» συνδιοργανώθηκε από τις κάτωθι οργανώσεις – μέλη του Ελληνικής Ομάδας Συνηγορίας για ΜΚΟ (NGO Advocacy Working Group): ActionAid, Danish Refugee Council, Defence for Children International, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, International Rescue Committee, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, SolidarityNow, Terre des hommes Hellas.

Με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για την Ένταξη και τη Μετανάστευση (EPIM)

Missing
Children
Europe

*Initiative
for children in migration*